

Sammanfattning

Fråga om en innehållsproducent för ett TV-program har utfört arbete som arbetstagare eller som uppdragstagare. Efter att ha funnit att arbetet hade utförts under sådana omständigheter att producenten var att betrakta som arbetstagare fann Arbetsdomstolen att arbetsgivaren haft rätt att tidsbegränsa anställningen i enlighet med en regel i parternas kollektivavtal.

ARBETSDOMSTOLENDOM
2005-02-02
StockholmDom nr 16/05
Mål nr A 120/03**KÄRANDE**

Svenska Journalistförbundet, Box 1116, 111 81 STOCKHOLM
Ombud: förbundsjuristen Annett Olofsson, LO-TCO Rättsskydd AB,
Box 1155, 111 81 STOCKHOLM

SVARANDE

1. Arbetsgivareföreningen SRAO, Box 16417, 103 27 STOCKHOLM
2. Sveriges Television Aktiebolag, 556033-4285, Oxenstiernsgatan 26-34,
105 10 STOCKHOLM
Ombud för båda: förbundsjuristen Björn Liberg, Grafiska Företagens Service
AB, Box 24184, 104 51 STOCKHOLM

SAKEN

Arbetstagarbegreppet m.m.

Mellan Svenska Journalistförbundet (förbundet) och Arbetsgivareföreningen SRAO gäller kollektivavtal, nämligen bl.a. Allmänna anställningsvillkor för medarbetare. Sveriges Television Aktiebolag (SVT) är genom medlemskap i SRAO bundet av detta avtal. Angående anställning för visst programprojekt innehåller avtalet följande bestämmelser.

§ 2 ANSTÄLLNING

.....

Mom 2 Anställning för viss tid**Mom 2:1*****Anställning för viss tid, viss säsong eller visst arbete***

Arbetsgivare och medarbetare kan komma överens om anställning för viss tid, viss säsong eller visst arbete om arbetsuppgifternas särskilda beskaffenhet föranleder sådan anställning.

Anställning för visst programprojekt

Avtal om anställning kan vidare träffas med enskild medarbetare för arbete under viss tid i avgränsat programprojekt i syfte att berika programutbudet.

Arbetsgivaren skall underrätta berörd lokal arbetstagarorganisation vid företaget i samband med att överenskommelse träffas enligt föregående stycke. Underrättelse skall dock alltid lämnas inom en vecka efter det att överenskommelse ingåtts. I händelse av att anställning överstigande 12 månader avses träffas, skall förhandling föras med berörd lokal arbetstagarorganisation, innan avtal om anställning ingåtts.

Anställning för avgränsat programprojekt berättigar inte till företrädesrätt till återanställning enligt 25 § lagen om anställningsskydd.

Anmärkning:

För att skapa möjligheter för ett utbud i enlighet med omvärldens krav och förväntningar samt med beaktande av programbolagens avtal med staten är det väsentligt att även andra än de fast anställda under begränsad tid tillåtes medverka i programproduktionen. I detta syfte har parterna gett möjligheter i avtalet till anställning för viss tid i avgränsat programprojekt. Syftet med sådana anställningar är att programverksamheten skall berikas, inte att låta denna anställningsform ersätta andra anställningsformer. De närmare formerna för tillämpningen av denna anställningsmöjlighet regleras i lokalt avtal.

En bilaga till avtalet har följande lydelse.

Bilaga 2

Underlag för lokala projektanställningsavtal

I det uppdrag som regleras bl a i programbolagens tillstånd från regeringen, ingår att spegla olika uppfattningar, värderingar, kulturella yttringar och liknande i Sverige och övriga världen. I uppdraget ingår också att bereda andra än fast anställda viss utkomst inom ramen för bolagens programbudgetar. Detta uppdrag innebär bland annat att programbolagen ålagts en årlig redovisningsskyldighet beträffande sk utomstående medverkan.

Medverkan kan ske i många olika former och med stöd av ett flertal kollektivavtal. Vissa uppdrag är av sådant slag att de kan utföras av uppdragstagare. Frilansavtalet kan med fördel tillämpas i sådana sammanhang.

SRAO och Journalistförbundet konstaterar gemensamt att bolagens uppdrag, vilket mycket kortfattat beskrivits ovan, förutsätter en kollektivavtalsreglerad möjlighet till visstidsanställning inom programverksamheten. Denna möjlighet skall användas så att ”programverksamheten berikas”. Den skall vidare ske inom ramen för ett ”avgränsat programprojekt”. Syftet med anställningsformen, som i den form de centrala parterna har diskuterat, inte medför rätt till återanställning, är inte att ersätta de övriga anställningsformer, som avtalet ger möjlighet till. Syftet är därmed inte heller att successivt omgruppera det förhållande, som etablerats mellan andelen tillsvidareanställda och olika former av visstidsanställningar.

De centrala parterna har sedan regeln angående projektanställning infördes i kollektivavtalet, funnit exempel på tillämpningar, som inte svarar mot de intentioner parterna hade vid regelns tillkomst. Det gäller t ex den omfattning, som andelen anställda på projekt har haft i förhållande till personal med annan anställningsform inom ett visst avgränsat programprojekt. Men även innebörden av vissa definitioner i avtalet har ibland givits en alltför vid mening. Som ett exempel på detta kan nämnas att ett fullständigt utbud inom en hel programkanal inte enligt parternas mening, utan att särskild central eller lokal överenskommelse ingås om sådan avvikelse, kan definieras som ett ”avgränsat programprojekt” i kollektivavtalets mening. Oberoende av denna precisering skall det vara möjligt för de lokala parterna att i avtal utsträcka tillämpningen av möjligheten till projektanställning.

Det bör påpekas, att för den händelse en anställning sker i uppenbar strid med avtalets avgränsning av denna anställningsform sådan den definieras i det centrala avtalet eller till detta lokalt anknutet avtal, denna anställning kan angripas. Anställningen kan då komma att övergå i en tillsvidareanställning.

Med tanke på de olika uppdrag och verksamhetsformer, som gäller för respektive programbolag, har de centrala parterna beslutat överlåta till de lokala parterna att finna former för och i lokalt avtal reglera den närmare tillämpningen av den här beskrivna möjligheten till s k projektanställning. Syftet med den lokala förhandlingen är att definiera möjligheterna till och utrymme för denna anställningsform, inte till att inskränka förutsättningarna för sådana anställningar – fortfarande med beaktande av de centrala parternas i avtalet uttryckta intentioner.

Enligt ett lokalt tillämpningsavtal för projektanställningar mellan SVT och Journalistklubben gäller följande.

”Om en medarbetare anställs på en eller flera projektanställningar som sammanlagt pågår längre tid än 24 månader under en 36 månadersperiod är parterna ense om att hela anställningstiden medför företrädesrätt till återanställning.”

Förbundets medlem T.F. hade flera projektanställningar hos SVT under perioden den 7 juni 1999–30 november 2001. Någon gång i slutet av år 2001 träffade SVT och T.F. ett uppdragsavtal. Det skriftliga avtalet är daterat och undertecknat den 7 december 2001. Avtalets lydelse framgår av domsbilaga.

Twist har uppkommit mellan parterna om T.F. under den tid som avses med avtalet, dvs. perioden den 1 december 2001–31 maj 2002, utförde arbetet som arbetstagare eller som uppdragstagare och om SVT haft rätt att tidsbegränsa en eventuell anställning. Parterna har tvisteförhandlat i frågorna utan att kunna enas.

Förbundet har därefter väckt talan mot arbetsgivarparterna och yrkat att Arbetsdomstolen i första hand skall förklara att T.F. har en tillsvidareanställning hos SVT, samt förplikta SVT att till T.F. utge allmänt skadestånd med 100 000 kr jämte ränta enligt 6 § räntelagen från dagen för delgivning av stämning (den 4 juni 2003) tills betalning sker. I andra hand har förbundet yrkat att Arbetsdomstolen skall förklara att T.F. innehade en anställning hos SVT under tiden den 1 december 2001–31 maj 2002.

Arbetsgivarparterna har bestritt yrkandena. Det allmänna skadeståndet har inte vitsordats. Räntheyrskandet har vitsordats som skäligt i sig. För det fall Arbetsdomstolen skulle finna att T.F. var att betrakta som tillåtet visstidsanställd under den aktuella perioden, har arbetsgivarparterna medgivit andrahandsyrkandet.

Parterna har yrkat ersättning för rättegångskostnader.

Parterna har till utveckling av talan anfört i huvudsak följande.

Förbundet

Under tiden den 7 juni 1999–30 november 2001 hade T.F. flera projektanställningar hos SVT. Hon arbetade på flera redaktioner, nämligen på ”Som sagt” som reporter, på ”Prat i kvadrat” som frågeredaktör, på ”Diggiloo” som resercher, på ”Som sagt” igen som redaktör och därefter på ”Mat” som redaktör under tiden den 1 januari–30 november 2001. Sammanlagt var hon projektanställd i 23,5 månader. Därefter uppdrog SVT åt T.F:s enskilda firma ”T:s Text” att ställa T.F. personligen till förfogande som innehållsproducent för programserien ”Mat” under perioden den 1 december 2001–31 maj 2002. Kontraktet skrevs den 7 december 2001. T.F. fortsatte att arbeta som vanligt under tiden den 1–7 december 2001.

Som framgår av kontraktet var T.F. personligen arbetskyldig. Hon var under aktuell period underkastad arbetsledning och kontroll. Hon hade samma arbetsförhållanden som när hon var anställd. Hon disponerade samma arbetsplats, samma skrivbord, samma dator, samma telefon och samma password till SVT:s intranät. Hon arbetade mer än heltid och befann sig under större delen av arbetstiden i TV-huset. Hon hade inte några andra uppdragsgivare under aktuell period. Detta var heller inte möjligt på grund av uppdragets omfattning. Ersättningen för arbetet, 33 600 kr, skulle utgå månadsvis. Den räknades fram på så sätt att till beloppet 22 000 kr, som var T.F:s lön som anställd, lades ett par tusen kronor samt sociala avgifter och mervärdesskatt. Tanken var att T.F. skulle erhålla lika mycket pengar efter skatteavdrag som i sin anställning. De arbetsuppgifter som T.F. utförde under aktuell tid skiljde sig inte på något sätt påtagligt från dem som hon hade haft som projektanställd. Det sammanlagda arbetsförhållandet kom att bli varaktigt, närmare 30 månader.

Skälet till att T.F. accepterade att bli uppdragstagare var att alternativet hade varit arbetslöshet. Hon innehade visserligen en enskild firma och med anledning härav en f-skattsedel. Firman hade hon startat i samband med att hon blev uppsagd från en tidigare anställning p.g.a. arbetsbrist. Hon gick då en ”starta eget-kurs” i arbetsförmedlingens regi. Som ett moment i kursen ingick att registrera in en firma. Firman hade emellertid varit vilande ända fram till den 1 december 2001.

Det godkännande av anlitaandet av T.F:s firma som förbundet lämnade vid MBL-förhandlingar mellan parterna var av formell natur. Det var inte fråga om någon förhandling eller något uttryckligt godkännande i materiell mening.

Grunder

T.F. har under tiden den 1 december 2001–31 maj 2002 utfört arbete åt SVT under sådana omständigheter att hon varit att betrakta som arbetstagare. SVT har på ett otillåtet sätt tidsbegränsat T.F:s anställning. Om Arbetsdomstolen skulle finna att T.F. varit arbetstagare under aktuell period så är SVT förhindrat att åberopa att hennes anställning skulle vara en tillåten tidsbegränsad anställning. En sådan möjlighet skulle nämligen strida mot dels presumtionen för tillsvidareanställning i 4 § anställningsskyddslagen, dels 6 a § samma lag eller i vart fall mot grunderna för dessa bestämmelser. Om Arbetsdomstolen skulle finna att SVT får åberopa att T.F:s anställning har varit en tillåten tidsbegränsad anställning gör förbundet gällande att SVT inte haft rätt att tidsbegränsa hennes anställningsavtal vare sig enligt lag eller enligt mellan parterna gällande kollektivavtal. T.F:s anställning skall därför förklaras gälla tills vidare. SVT har också ådragit sig skyldighet att utge allmänt skadestånd till T.F. för brott mot anställningsskyddslagen. Om Arbetsdomstolen skulle finna att SVT har haft rätt att tidsbegränsa T.F:s anställningsavtal vill förbundet i vart fall ha fastställt att T.F. har varit arbetstagare under aktuell period.

Arbetsgivarparterna

År 1996 träffades mellan bolaget och Sif en överenskommelse om förhandlingsrutiner vid anlitande av uppdragstagare. Bolaget och förbundet har senare enats om detaljerna kring dessa rutiner. Firman T:s Text anlitas i enlighet med rutinerna. Förbundets representanter godkände anlitandet av firman T:s Text vid en förhandling den 25 oktober 2001. Detta redovisades också till förbundet i efterhand på sätt som har överenskommit enligt nämnda rutiner.

Innan T.F:s projektanställning hade löpt ut den 30 november 2001 träffades ett muntligt uppdragsavtal mellan henne och SVT som sedan dokumenterades skriftligt den 7 december 2001. Avtalet kom till på T.F:s initiativ. T.F. hade tidigare haft de anställningar som förbundet har redogjort för som resercher och redaktör för bl.a. programmet ”Mat”. Genom uppdragsavtalet anlitas T.F. i stället som innehållsproducent för ”Mat”. Hon fick då det övergripande ansvaret för den produktionens form och innehåll. Uppdraget föranleddes av att bolaget hade behov av nya idéer om programmets utformning. Det var således fråga om en avsedd programutveckling där bolaget ville förnya en pågående produktion och ge det en ”nytändning” inför vårsäsongen 2002.

Som innehållsproducent fick T.F. väsentligen nya arbetsuppgifter och ett betydligt större ansvar än hon hade haft som redaktör. Hon skulle leda arbetet på redaktionen, leda den kreativa utvecklingen av programmets innehåll och form, leda redaktionsmötena, initiera inspelning av reportage, se till att tekniska resurser fanns för inspelning och redigering av reportagen, ha huvudansvaret för inspelningen av programmen i studion samt slutredigera programmen. T.F:s arbete var självständigt och hon arbetade under eget ansvar. Hon var inte underkastad någon arbetsledning och kontroll utöver

den som A.Z., i egenskap av projektledare för programmet, utövade. T.F. kunde fritt själv bestämma när, var och hur hon skulle utföra sina uppgifter. Hon hade inte någon annan arbetskyldighet än den som följde av uppdragsavtalet. Hon hade heller ingen skyldighet att finnas på plats på redaktionen, även om detta i viss mån var nödvändigt för att utföra uppdraget. Det fanns ingen skyldighet för T.F. att efter hand utföra arbetsuppgifter som låg utanför uppdraget och så kom inte heller att ske. Den som är anställd som producent i bolaget står till arbetsledningens förfogande på ett helt annat sätt och kan dirigeras om till andra produktioner och arbetsuppgifter. En anställd producent måste också fylla i arbetstidslistor som ska godkännas av ansvarig chef.

T.F:s uppdrag var inte av varaktig karaktär utan gällde endast under sex månader. När uppdraget var slutfört förlängdes det inte. Någon ny innehållsproducent anlätades inte. Uppdraget hade en begränsad omfattning och T.F. hade i praktiken möjlighet att utföra arbete även åt annan. Innan uppdragsavtalet träffades försäkrade T.F. att hon skulle ha även andra uppdragsgivare. Alla som utför arbete åt bolaget som arbetstagare eller uppdragstagare har tillgång till bl.a. skrivbord, datorer, telefon och password till bolagets intranät. T.F. hade tillgång till detta och det var en förutsättning för att hon skulle kunna fullgöra sitt uppdrag.

Vad som har beskrivits är inte tillräckligt för att konstituera ett anställningsförhållande. Det är mycket vanligt i branschen att ett bolag får ett uppdrag men att det i praktiken är en förutsättning för uppdraget att det är en viss angiven person som skall utföra det.

Bestämmelsen i kollektivavtalet om anställning för visst programprojekt i syfte att berika programutbudet är tillämplig om T.F. skulle anses vara arbetstagare. Syftet med att anlita T.F. var just att hon skulle förnya och förändra programmet, dvs. berika programutbudet.

Grunder

T.F. utförde arbete under den aktuella tiden som uppdragstagare. Omständigheterna var inte sådana att hon var att betrakta som arbetstagare. För det fall Arbetsdomstolen skulle finna att ett anställningsförhållande förelåg utgjorde detta en tillåten visstidsanställning i form av en s.k. projektanställning enligt 2 § mom 2:1 i kollektivavtalet.

Domskäl

Twisten

Twisten i målet gäller om T.F. skall anses ha utfört arbete åt SVT under tiden den 1 december 2001–31 maj 2002 som arbetstagare, såsom förbundet hävdar, eller som uppdragstagare, som arbetsgivarparterna gör gällande. Om Arbetsdomstolen skulle finna att T.F. har utfört arbete som arbetstagare har förbundet yrkat att T.F. skall förklaras inneha en tillsvidareanställning hos SVT. Förbundet har i den delen anfört dels att arbetsgivarparterna inte får

åberopa att det skulle vara en tillåten tidsbegränsad anställning, dels att SVT inte haft rätt att tidsbegränsa hennes anställningsavtal vare sig enligt lag eller kollektivavtal. Om domstolen skulle finna att ett anställningsförhållande har förelegat har arbetsgivarparterna på sin sida gjort gällande att det har funnits förutsättningar att tillämpa bestämmelserna i kollektivavtalet om tidsbegränsad anställning för visst programprojekt.

Målet har avgjorts efter huvudförhandling. Vid denna har på förbundets begäran förhör hållits under sanningsförsäkran med T.F., vittnesförhör med S.S. samt förhör upplysningsvis med A.L-H. och L.P. På arbetsgivarparternas begäran har vittnesförhör hållits med M.L., S.R., A.Z. samt förhör upplysningsvis med L.J., C.F. och H.P. Parterna har åberopat skriftlig bevisning.

Har T.F. varit arbetstagare eller uppdragstagare?

Vid prövningen av om T.F. skall anses ha utfört arbete under den aktuella perioden som arbetstagare eller som uppdragstagare har domstolen att enligt fast praxis göra en helhetsbedömning av samtliga omständigheter i det enskilda fallet (se t.ex. AD 1994 nr 104 och AD 1998 nr 138).

I detta fall har SVT och T.F. med inregistrerad enskild firma, som i det skriftliga avtalet benämns Uppdragstagaren, avtalat om att T.F. under den aktuella perioden skulle ställas till SVT:s förfogande som innehållsproducent för programmet ”Mat”. Parterna har således till formen träffat ett uppdragsavtal. Hur parterna själva har betecknat eller uppfattat rättsförhållandet är emellertid inte avgörande för hur tvistefrågan skall bedömas. Bestämmande blir i stället hur den närmare regleringen av avtalsförhållandet ser ut och hur de verkliga förhållandena har gestaltat sig mellan parterna (jfr t.ex. AD 1979 nr 155 och AD 1981 nr 18). Detta ligger i linje med att den arbetsrättsliga lagstiftningen i sina grunddrag är tvingande till arbetstagarens förmån och inte kan sättas åsido genom avtal.

Bedömningen av om det i detta fall är fråga om ett arbetstagarförhållande eller ett uppdragsförhållande måste göras mot bakgrund av att T.F. omedelbart innan uppdragsavtalet ingicks hade haft flera projektanställningar hos SVT som pågått under tiden den 7 juni 1999–30 november 2001. Det är vidare ostridigt att T.F. bara behövde några veckors ytterligare anställning för att uppnå den anställningstid som enligt det mellan SVT och journalistklubben gällande tillämpningsavtalet för projektanställningar skulle ha berättigat henne till företrädesrätt till återanställning. Från förbundets sida har hävdats att T.F. ingick uppdragsavtalet därför att hon annars stått inför arbetslöshet men att hon egentligen inte ville arbeta som egen företagare. Arbetsgivarparterna har invänt mot den beskrivningen och påstått att uppdragsavtalet tillkom på T.F:s eget initiativ. Det går inte av den utredning som föreligger i denna del dra någon säker slutsats om hur initiativtagandet verkligen gått till. Det torde dock stå klart att T.F. för sin del uppfattade situationen så att enda möjligheten för henne att få fortsätta att arbeta hos SVT var att ingå uppdragsavtalet.

Den här bakgrunden medför enligt Arbetsdomstolens mening att det finns skäl att fästa stor vikt vid de faktiska omständigheterna kring uppdraget på så sätt att det måste vara fråga om en verklig förändring av T.F:s arbetsförhållanden och ställning för att komma fram till att hon under sitt fortsatta arbete för SVT inte längre var att uppfatta som anställd utan som självständig uppdragstagare (jfr t.ex. AD 1977 nr 39 och AD 1995 nr 26).

Parterna har olika uppfattningar om i vilken utsträckning T.F:s arbete blev annorlunda i hennes uppgift som innehållsproducent jämfört med det som hon hade som anställd redaktör. Förbundet har gjort gällande att hon i princip fortsatte att arbeta som vanligt sedan anställningstiden hade löpt ut. Arbetsgivarparterna har hävdade att förhållandena ändrades väsentligt sedan T.F. hade blivit uppdragstagare. Hon hade enligt dem uppdraget att utveckla och förändra programmet ”Mat”.

T.F. har i denna del berättat bl.a. följande. Det fanns löpande arbete att utföra hela tiden och hon fortsatte bara att arbeta som tidigare även under tiden från det att hennes projektanställning gick ut till dess kontraktet undertecknades den 7 december. Hon fortsatte även därefter att arbeta i allt väsentligt som tidigare. En skillnad var dock att hon utöver de uppgifter som hon hade haft som redaktör för samma program nu också skulle upprätta ett körschema inför bandning av programmen var fjortonde dag samt vara sammankallande till och alltid vara närvarande vid de s.k. teknik- och redaktionsmötena inför bandning. Vidare skulle hon vara närvarande vid bandningen av programmen och hade då bl.a. till uppgift att ingripa om något faktafel förekom. Hon upplevde att hon alltjämt var underställd projektledaren A.Z. som varit hennes närmaste chef. A.Z. var med vid de teknik- och redaktionsmöten som hölls. Vidare förredigerade A.Z. programmen, hade ibland synpunkter på hur programmet skulle se ut samt ingrep och beslutade om programmets innehåll vid ett par tillfällen. T.F:s uppfattning är att det stod klart för alla att det var A.Z. som hade det bestämmande inflytandet och att några förändringar av programmet inte fick ske utan hennes tillstånd.

A.Z. och dåvarande programchefen S.R. har uppgivit att T.F. hade uppdraget att utveckla programmet ”Mat” till form och innehåll. Hon skulle enligt dem komma med nya idéer så att programmet inte skulle stagnera och bl.a. arbeta för att få fler yngre personer att titta på programmet. De har också uppgivit att det inte behövdes någon innehållsproducent efter T.F. eftersom programmet då ”hade satt sig”. A.Z. har vidare lämnat följande beskrivning av vad T.F:s uppgift att vara innehållsproducent innebar. T.F. skulle vara arbetsledare på redaktionen, initiera inspelningen av reportage, se till att det fanns tekniska resurser för inspelningarna, ha ansvaret för inspelningarna i studion, leda den kreativa utvecklingen samt ansvara för slutredigeringen av programmen. A.Z. var emellertid, i egenskap av projektledare, med vid de redaktionsmöten som hölls inför inspelning av programmen. Vidare var det hon som förredigerade programmen. Vid något tillfälle ingrep hon också mot programmets innehåll. I övrigt hölls hon informerad av T.F. om arbetet på redaktionen.

De uppgifter som S.R. lämnat om en innehållsproducents arbetsuppgifter är mer en beskrivning i allmänna ordalag än en direkt redogörelse för vad T.F. gjorde efter det att uppdragsavtalet träffades. A.Z:s uppgifter har varit mer inriktade på vad T.F. haft att göra som innehållsproducent. De skiljer sig emellertid till en del från vad T.F. berättat om vad hon faktiskt gjorde. Särskilt gäller det omfattningen och betydelsen av de arbetsuppgifter som tillkommit utöver dem som T.F. hade som anställd. Av utredningen i övrigt har inte framkommit något som närmare kunnat belysa i vilken utsträckning T.F:s arbete som innehållsproducent i praktiken kommit att skilja sig från hennes uppgifter som redaktör.

Mot denna bakgrund finner Arbetsdomstolen att det inte är visat annat än att de arbetsuppgifter som har tillkommit utöver dem som T.F. hade som anställd endast innebar att hennes arbete förändrades i mindre mån. Vidare framgår av T.F:s berättelse att hon fortfarande i viss utsträckning var underställd A.Z:s kontroll och ledning. De omständigheter som nu har beskrivits talar enligt Arbetsdomstolens mening i betydande grad för att T.F. även för den omtvistade perioden skall betraktas som anställd.

Även vad som framkommit om den ersättning som enligt uppdragsavtalet skulle betalas till T.F. tyder på att det varit fråga om ett anställningsförhållande. Av avtalstexten framgår att ersättningen skulle betalas månadsvis och med samma belopp varje månad. Vidare är det ostridigt att ersättningen beräknades på så sätt att till ett belopp som motsvarade den lön som T.F. hade uppburit som anställd redaktör, lades dels ytterligare ett par tusen kronor, dels ett belopp som motsvarade de sociala avgifter och den mervärdesskatt som T.F. i egenskap av egen företagare skulle vara skyldig att erlägga. T.F. har berättat att hon sedermera uppmärksammade att beräkningen innebar att hon inte skulle få något belopp som motsvarade den semesterersättning hon gick miste om som uppdragstagare. Detta rättades till efter påpekande av henne, och hon fick ett engångsbelopp som kompensation. Dessa uppgifter har lämnats obestridda av arbetsgivarparterna. Parterna synes i stället ha varit ense om att T.F. skulle ha motsvarande ersättning som om hon hade varit anställd, men med ett visst lönepåslag.

Beträffande omfattningen av arbetet har T.F. berättat att hon arbetade mer än heltid med sina uppgifter, i genomsnitt 45 timmar per vecka, och att det inte var möjligt för henne att ha andra uppdragsgivare. Varken A.Z. eller S.R. har kunnat uttala sig om i vilken närmare utsträckning som T.F. arbetade med programmet ”Mat”. A.Z. har emellertid uppgivit att det borde ha funnits utrymme för T.F. att ha andra uppdrag eftersom ytterligare en person hade anställts på redaktionen. A.Z. och S.R. har också berättat att T.F. till dem försäkrade att hon skulle ha andra uppdragsgivare, något som T.F. i sitt förhör inför domstolen bestämt har förnekat. Det finns på denna punkt ett visst utrymme för att de sinsemellan har missuppfattat vad som sagts i den frågan. Under alla förhållanden finns det enligt domstolens mening inte någon anledning att misstro T.F:s uppgifter om i vilken utsträckning hon faktiskt arbetade eller om att det inte fanns något utrymme för att ha andra uppdrag.

Något som vanligen brukar vara karaktäristiskt för ett anställningsförhållande är vidare att den arbetspresterande parten är personligen arbetskyldig. I avtalet mellan T.F. och SVT anges att uppdragstagaren, dvs. T.F:s enskilda firma, får uppdraget att ställa T.F. till SVT:s förfogande som producent. Eftersom det i detta fall var fråga om en enskild firma låg det också i sakens natur att hon själv skulle utföra arbetet. Däremot torde det enligt domstolens mening i detta fall inte ha någon särskild betydelse att SVT tillhandahöll de arbetsverktyg och medel som krävdes för arbetets genomförande och inte heller det faktum att T.F. disponerade samma verktyg och medel som hon hade gjort som anställd. Utan tillgång till dessa kunde inte de aktuella uppgifterna utföras vare sig som anställd eller som uppdragstagare.

I det föregående har de omständigheter lyfts fram för gränsdragningen mellan arbetstagare och uppdragstagare som enligt Arbetsdomstolens mening är av betydelse i den aktuella situationen. Dessa omständigheter skall bedömas mot bakgrund av att T.F., som tidigare angivits, omedelbart innan uppdragsavtalet ingicks hade haft flera projektanställningar hos SVT. Efter en sammanvägning av omständigheterna, och således vid den helhetsbedömning som skall göras, finner domstolen att dessa är sådana att förhållandet mellan SVT och T.F. skall betraktas som ett anställningsförhållande även för tiden den 1 december 2001–31 maj 2002. Arbetsdomstolen går härfter över till en bedömning av om SVT haft rätt att tidsbegränsa en sådan anställning.

Kan anställningen tidsbegränsas?

I 2 § mom 2:1 i parternas kollektivavtal finns en bestämmelse som innebär att ett avtal om anställning under viss tid i ett avgränsat programprojekt får träffas i syfte att berika programutbudet. I en bilaga till kollektivavtalet har avtalsparterna utvecklat sina synpunkter på tillämpningen av bestämmelsen.

Förbundet har gjort gällande att SVT inte får åberopa att T.F:s anställning skulle vara en tillåten tidsbegränsad anställning, eftersom detta skulle strida mot dels presumtionen för tillsvidareanställning i 4 § anställningsskyddslagen, dels 6 a § samma lag eller i vart fall mot grunderna för dessa bestämmelser. Förbundet har inte närmare utvecklat resonemanget i denna del.

Det omtvistade avtalet mellan SVT och T.F. innebar att hon skulle arbeta åt SVT under en viss angiven tid. Arbetsdomstolen konstaterar att kollektivavtalsparterna har avtalat om att en anställning får tidsbegränsas under vissa förutsättningar. Domstolen ser inget hinder mot att denna bestämmelse kan bli tillämplig när det, som i detta fall, görs den bedömningen att det omtvistade rättsliga förhållandet skall betraktas som ett anställningsförhållande. Arbetsdomstolen övergår därmed till att pröva frågan om det i detta fall funnits förutsättningar för en tillämpning av den åberopade kollektivavtalsbestämmelsen.

Twistefrågan mellan parterna tycks gälla om den i bestämmelsen angivna förutsättningen att anställningen skall ha syftat till att programutbudet berikas varit uppfyllt eller inte. Förbundet har gjort gällande att det inte har varit fråga om att T.F. har berikat programmet ”Mat” utan i stället om att hon har utfört sådant vanligt journalistiskt arbete som förekommer i de flesta programprojekt. Arbetsgivarparterna har anfört att T.F. anlätades som innehållsproducent för att under en säsong förnya och utveckla programmet ”Mat”.

De av parterna i denna del åberopade förhörspersonerna har berättat om bakgrunden till bestämmelsen i kollektivavtalet och hur denna enligt deras uppfattning skall tolkas. Förra verkställande direktören i SRAO C.F. och programdirektören L.J. har därvid bl.a. framhållit att SVT har uppdraget av staten att producera en mängd olika program och att detta innebär att bolaget har behov av vitt skilda kompetenser för skilda programprojekt. Varken dessa två eller de övriga förhörspersonerna som har hörts i denna del har dock närmare konkretiserat vad som enligt bestämmelsen är tänkt att ligga i uttryckssättet ”berika programutbudet”. Enligt domstolens mening ger inte heller den åberopade bilagan till kollektivavtalet någon vägledning för bedömningen av den aktuella situationen.

Arbetsdomstolen konstaterar att det valda uttryckssättet om att programutbudet skall berikas är allmänt till sin karaktär. Det för närmast tankarna till målet att programutbudet skall vara varierat och mångfaldigt och att anställningar kan tidsbegränsas i detta syfte. I detta fall var det fråga om ett matlagingsprogram som producerades under viss tid och inte om en sedvanlig produktion av det slag som stadigvarande finns i programutbudet. Allmänt sett torde det enligt domstolens mening ligga i sakens natur att det kan krävas olika kompetenser för olika slag av produktioner. Å andra sidan kan det arbete som skall utföras i olika programprojekt vid en jämförelse visa sig vara i så hög grad likartat att det inte ter sig naturligt att i sådana fall tala om något behov av en speciell kunskap för det arbetet. Av utredningen i målet framgår emellertid att SVT skulle producera ett förhållandevis speciellt program under en begränsad tid och att bolaget ville ta tillvara T.F:s kompetens för just det programmet. Arbetsdomstolen finner att detta torde vara väl förenligt med kollektivavtalsbestämmelsens uttryckssätt att anställning skall ske för arbete i avgränsat programprojekt i syfte att berika programutbudet. Det har alltså enligt domstolens mening varit möjligt för SVT att i detta fall avtala med T.F. om arbete under viss tid.

Sammanfattning och rättegångskostnader

Arbetsdomstolens bedömning av tvistefrågorna innebär att förbundets yrkande om att T.F. skall förklaras ha en tillsvidareanställning hos SVT skall avslås liksom det till detta yrkande knutna skadeståndyrkandet. Det yrkande som förbundet framställt i andra hand om att T.F. under den aktuella perioden skall förklaras ha haft en anställning skall däremot bifallas.

Förbundet har således förlorat sin talan som omfattas av de i första hand framställda yrkandena men vunnit den talan som omfattas av andrahandsyrkandet. Förbundet har så långt sett visserligen tappat en större del av målet. Utredningen har emellertid i huvudsak kretsat kring frågan om gränsdragningen mellan arbetstagare och uppdragstagare. Mot denna bakgrund finner domstolen skäligt att förordna att vardera parten skall stå sina kostnader.

Domslut

1. Arbetsdomstolen förklarar att T.F. innehade en anställning hos Sveriges Television Aktiebolag under tiden den 1 december 2001–31 maj 2002.
2. Svenska Journalistförbundets talan i övrigt avslås.
3. Vardera parten skall stå sina kostnader i målet.

Ledamöter: Carina Gunnarsson, Hans Blyme, Christer Måhl, Anders Sandgren, Håkan Torngren, Thomas Fredén och Henry Sjöström. Enhälligt.

Sekreterare: Anna Flodin

Domsbilaga

Mellan Sveriges Television AB, .-.-.-.-.-.-, nedan kallat SVT och Enskilda firma T.F., .-.-.-.-.-.-, nedan kallad Uppdragstagaren, har följande överenskommelse träffats.

§1. Uppdrag

SVT uppdrar åt Uppdragstagaren att ställa **T.F. till SVTs förfogande såsom Producent** för programserien Mat.

Uppdragstagaren garanterar att uppdragen skall utföras med för uppgiften kompetent personal samt att slutresultatet kommer att stå i överensstämmelse med SVTstandard.

§2. Villkor för uppdragets genomförande

Uppdraget skall utföras under perioden 1 december 2001 – 31 maj 2002 i samråd med SVTs produktionsledning, dvs 6 månader.

§3. Ersättning

Ersättning utgår med **33 600 kr/månad** inkl soc.avg och moms om 6% (SVT-kod 05 Ö).

Fakturering skall ske månadsvis. Fakturan skall ställas till projektets ekonomi avdelning.

Betalningsvillkoren är trettio dagar netto.

Vederlaget inkluderar Uppdragstagarens samtliga kostnader för uppdragets genomförande. Särskild ersättning för styrkta kostnader i anledning av uppdragets utförande bestrides av SVT utslutande om skriftlig överenskommelse för varje enskilt fall har träffats i förväg.

Samtliga ersättningsbelopp som skall utbetalas till Uppdragstagaren med stöd av detta avtal inkluderar moms (s.k. kultur moms).

Uppdragstagaren garanterar att han innehar F-skattsedel samt förbinder sig att omedelbart meddela SVT om denna återkallas.

§4. Självständighet

Uppdragstagaren är i förhållande till såväl SVT som tredje man ett självständigt och fritt företag som arbetar i eget namn. Uppdragstagaren äger ej rätt att träffa avtal eller ingå förbindelser av något slag för SVTs räkning.

§5. Äganderätt mm

Vederlaget enligt punkt 3 ovan inkluderar all ägande- och nyttjanderätt till genom detta avtal utförda prestationer och levererat material. Exklusiv rätt

för SVT att fritt förfoga även över manus och program mm tillkommer således SVT.

Uppdragstagaren garanterar att han från anställda och andra genom hans försorg medverkande har förvärvat samtliga upphovsrätter och andra immateriella rättigheter och att han har rätt att exklusivt överlåta dessa till SVT.

SVT skall vid utnyttjandet av sin rätt respektera upphovsmannens ideella rätt.

§6. Sekretess

Uppdragstagaren äger ej rätt att utan SVTs i förväg inhämtade skriftliga samtycke offentliggöra eller eljest obehörigen yppa vad denne genom förevarande uppdrag erfar om SVTs verksamhet.

§7. Försäkring

Uppdragstagaren skall under uppdragstiden hålla anställda och andra som anlitas för uppdragets utförande försäkrade i erforderlig omfattning samt skall ha ansvarsförsäkring för skador som kan inträffa i samband med uppdraget.

§8. Övrigt

Uppdragstagaren får inte utan SVTs samtycke ingå sådana avtal med tredje man, t ex rörande finansiering, som skulle kunna komma i konflikt med SVTs förpliktelser enligt Radio- och TV-lagen och SVTs sändningstillstånd. Sådana avtal skall i varje enskilt fall föreläggas SVT för skriftligt godkännande.

Uppdragstagaren har ej heller i övrigt rätt att utnyttja sitt samarbete med SVT i kommersiella sammanhang eller i andra sammanhang som kan sätta SVTs opartiskhet eller oberoende ställning i fråga.

Uppdragstagaren skall i sina avtal/överenskommelser med anställda eller andra som anlitas för uppdragens genomförande intaga motsvarande förpliktelser för den anställde eller anlitate.

§ 9. Tvister

Tvist i anledning av detta avtal och därur härflytande rättsförhållanden skall avgöras av skiljemän enligt lag om skiljemän, varvid rättegångsbalkens regler om rättegångskostnader och omröstning skall äga tillämpning.

Skiljeförfarandet skall äga rum i Stockholm.

Detta avtal har upprättats i två exemplar varav parterna tagit var sitt.